वेट् वङ्कभिर्वापि वाववेत्। गुरुं वोऽष्टगुणं दाप्यो विनयं तावदेव तु" इति। वेश्यायास्त्वपराधे दण्डादिकं मत्स्यपुराणे दर्शितम् "गृहीत्वा वेतनं वेश्या वो॰ भाटन्यत्र गच्छति। तां दमं दापयेद्दण्डादितरस्यापि माटकम्" इति। इतरस्य दत्तगुणकस्य। तत्रैव विशेषान्तर उक्तम् "अन्यमुद्दिश्य वेश्यां वो नयेदन्यस्य कारणात्। तस्य दण्डो भवेद्राज्ञः सुवर्णस्य च माषकम्। भोगस्य वो दद्याद् दाप्यो द्विगुणवेतनम्। राज्ञश्च द्विगुणं दण्डं तथा धर्मो न हीयते। बहूनां प्रजतामेकां सर्वे तद् द्विगुणं धनम्। तस्मै दद्युः पृथक् राज्ञे दण्डञ्च द्विगुणन्परम्" इति। अत्र निर्णेतृनाह नारदः "वेश्याःप्रधाना यास्तत्र कासुकासुद्धृतिताः। तत्सुतत्वेषु कार्येषु निर्णयं संगमे विदुः" इति।

वेतस पु॰ व्यज-वंसन् तुक् च वीभावः। (वेत) द्रुमभेदे अमरः। स्त्रीत्वमपि शब्दच॰ तत्र गौरा॰ ङीष्।

वेतसाम्ल पु॰ वेतस एव अम्लः। कर्म्मधे॰ जटा॰।

वेतस्वत् त्रि॰ वेतसाः सन्त्यत्र भूम्ना वेतस+इवुप्। बहु॰ वेतसयुक्ते देशे अमरः।

वेताल पु॰ व्यज-विच् वीभावः तस-घञ् कर्म॰। १मन्त्रविशेषे २भूताधिष्ठितशवभेदे अमरः ३शिवानुचरे भैरवभेदे कालिकापु॰। ४द्वारपाले च शब्दर॰।

वेतालभट्ट पु॰ विक्रमादित्यसभास्थे नवरत्नान्तर्गते कविभेदे

वेत्तृ त्रि॰ विद-तृच्। १ज्ञातरि २बोद्धरि ३लब्धरि च राजनि॰

वेत्र पु॰ व्यज-त्रन् वीभावः। (वेत) वेतसवृक्षे राजनि॰।

वेत्रकीय त्रि॰ वेत्र+छ-कुक् च। १वेत्रसमूहे २तद्युक्तदेशादौ च त्रि॰ कौ॰। [वहिधारपाले त्रि॰।

वेत्रधर पु॰ वेत्रं धरति धृ-अच्। १द्वारपाले हला॰ २वेत्र-

वेत्र(त्रा)वती स्त्री वेत्रा बाहुल्येन सन्त्यस्याः मतुप् मस्य वः वा ङीप्। १मालवदेशस्थे नदीभेदे "धरावती वेत्रवती चन्द्रभागा सरस्वती"। २दत्तात्रेयमातरि वराहपु॰।

वेत्रासन न॰ वेत्रनिर्मितमासनम्। वेत्रनिर्मिते आसने (मोढ़)

वेत्रासुर पु॰ सिन्धुद्वीपात्मजेऽसुरभेदे वराहपु॰।

वेथ व्यथने भ्वा॰ आत्म॰ दि॰ सेट् ऋदित् चङि न वृद्धिः। वेथते अवेथिष्ट।

वेद पु॰ विद-घञ् घञ् वा। १विष्णौ विष्णुसं॰। २ज्ञाने ३ज्ञानज्ञाने तत्साधने धर्मब्रह्मप्रतिपादके मन्त्रब्राह्मणात्मके ग्रन्थभेदे ४शास्त्रे ५चरित्रे च मेदि॰। ६ब्रह्मणि नानार्थमा॰ ७कुशमुष्टिमते पदार्थभेदे "वेदं ज्ञात्वा वेदिं कुर्यात्" स्मृतिः वेदयति विद-णच् विच्-णच् विद-णच् वा। ७शापके ८चारि च त्रि॰, "वेदोऽसि येन त्वं देव! वेद देवेभ्यो वेदोऽभवस्तेन मह्यं वेदो भूयाः" यजु॰ २।२१ "पत्नी वेदं प्रयच्छति वेदोऽसीति "हे कुशमुष्टिनिर्मितपदार्थ! त्वं वेदोऽसि ज्ञानात्मकोऽसि यद्वा वेत्तीति वेदः ज्ञातासि। देवेभ्यो देवानां वेदोऽभवः ज्ञापकोऽभूः" कर्म॰। तच्चतच्च अपौरुषेयं वाक्यं वेद इति मीमांसकाः। पौरुषेयत्वे पूर्वपक्षं दूषयित्वाऽपौरुषेयत्वं माधवेनोपन्यस्य समर्थितं यथा "समयबलेन सम्यक्परोक्षानुमानसाधनं वेद इति" वेदलक्षणस्य मन्वादिस्मृत्यादावतिव्याप्तिमाशङ्क्य "अपौरुषेयत्वे सतीति विशेषणाद्दोष इति चेत् वेदस्यापि परमेश्वरनिर्मितत्वेन पौरुषेयत्वात् शरीरधारिजीवनिर्मितत्वाभावादपौरुषेयत्वमिति चेत् "सहस्रशीर्षा पुरुषः" इत्यादिश्रुतिभिरीश्वरस्यापि शरीरित्वात्। कर्म्मफलरूपशरीरधारिजीवनिर्मितत्वाभावमात्रेणापौरुषेयत्वं विवक्षितमिति चेत् न जीवविशेषैरग्निवाय्वादित्यैर्वेदानामुत्पादितत्वात्। "ऋग्वेद एवाग्नेरजायत, यजुर्वेदो वायोः, सामवेद आदित्यादिति श्रुतेः" (ईश्वरस्याग्न्यादिप्रेरकत्वेन निर्माणत्वं द्रष्टव्यम्)। ततः मन्त्रब्राह्मणात्मकत्वं वेदलक्षणमुक्त्वा "मन्त्रब्राह्मणयोर्वेदनामधेयम्" इत्यापस्तम्बवचनं प्रमाणतयोपन्यस्तं ततश्च मन्त्रलक्षणमुक्त्वा तदितरत् ब्राह्मणमित्युक्तम्। तत्रैवोत्तरत्र मन्त्रेऽपि वेदस्य पौरुषेयत्वेन विप्रलम्भकवाक्यवद्प्रामाण्यं स्यात् पौरुषेयत्वं च १पादे पूर्वपक्षत्वेन जैमिनिरसूत्रयत् यथा "वेदांश्चैके सन्निकर्षं पुरुषाख्येति" सू॰ "एके वादिनो वेदान् प्रति सन्निकर्षं मन्यन्ते। यथा रघुवंशादयः कालिदासप्रणीता इदानीन्तनास्तथा वेदोऽपि न तु वेदा अनादयः अतएव वेदकर्तृत्वेन पुरुषा आम्नायन्ते वैशाखिकं भारतं बाल्मीकीयं रामायणमित्यत्र यथा भारतादिकर्तृत्वेन व्यासादय आम्नायन्ते तथा काठकं कौथुमं तैत्तिरीयमित्येवं तत्तद्वेदशाखाकर्तृत्वेन कठादीनामाम्नातत्वात् वेदाः पौरुषेयाः। ननु नित्यानामेव सतां वेदानामुपाध्यायसम्प्रदायप्रवर्त्तकत्वेन कठकादिसमाख्या स्यादित्याशङ्क्य युक्त्यन्तरं सूचयति अनित्यदर्शनाच्चेति" सू॰ अनित्याजननमरणवन्तो वररुचयो वेदाचार्याः श्रूयन्ते "वररुः प्रावरुचिरजायत कुशलविन्दू